

Lietuvių kalbos ir literatūros olimpiada Lietuvos ir užsienio lietuviškų mokyklų mokiniam

9–10 klasės

Respublikos etapas

2017 m.

ATSAKYMAI

I UŽDUOTIS

1. Gediminas. Šeši išlikę Gedimino laišakai liudija, kad šis LDK kunigaikštis XIII a. pirmojoje pusėje planavo apkrikštyti Lietuvą ir tuo klausimu buvo pradėjęs derybas su popiežiumi bei Vokietijos miestais, siūlydamas kultūrinį ir ekonominį bendradarbiavimą atveriant sienas. Pateiktoje Gedimino laiško ištraukoje atsispindi abu šios korespondencijos aspektai: Gediminas mini savo pasiūlymą apie LDK sienų atvėrimą bei nurodo, kad yra išsiuntęs laišką popiežiui dėl krikšto priėmimo ir laukia popiežiaus pasiuntinių.
2. Jogaila. Šio kunigaikščio valia 1387 m. Lietuva priėmė krikštą. Pateiktoje ištraukoje iš 1387 m. Jogailos akto matome įsakymą apkrikštyti visus bet kokio luomo ar padėties lietuvius ir net taikyti prievartą, jei šie nesutiktų. Tekste taip pat pabrėžiama apie sprendimą priimti Vakarų (tai yra Romos katalikų, o ne stačiatikių) krikštą.
3. Žygimantas Augustas. Laiške rašoma apie jo mirusią žmoną, karalienę Barborą Radvilaitę, nurodant ją palaidoti Vilniuje. Gerai žinoma, kad nors daugumos LDK ir Lenkijos valdovų mauzoliejus yra Lenkijoje, Krokovoje, ši karalienė buvo palaidota Vilniaus Arkikatedroje. Laiške nurodomos tokio sprendimo priežastys, susijusios ir su kilusiu pasipriešinimu dėl Barbaros Radvilaitės karūnavimo.

II UŽDUOTIS

1. Estija.
2. Kražiai.
3. Latvijoje.

III UŽDUOTIS

Patarmė	Miestai, miesteliai
pietų žemaičiai raseiniškiai	Kelmė, Kražiai
rytų aukštaičiai panevėžiškiai	Pakruojis, Pasvalys
rytų aukštaičiai uteniškiai	Molėtai, Rokiškis
rytų aukštaičiai vilniškiai	Adučiškis, Ignalina
šiaurės žemaičiai kretingiškiei	Darbėnai, Plungė
šiaurės žemaičiai telšiškiai	Naujoji Akmenė, Skuodas
vakarų aukštaičiai kauniškiai	Birštonas, Prienai

IV UŽDUOTIS

1. Pasaulio sukūrimas.
2. Pradžios knyga.
3. Padavimai.

V UŽDUOTIS

1. Herkus Mantas	7. Justinas Marcinkevičius
2. Dočys	5. Marcelijus Martinaitis
3. Katrė	4. Viljamas Šekspyras
4. Romeo	1. Juozas Grušas
5. Kukutis	2. Kristijonas Donelaitis
6. Jurga	6. Kazys Boruta
7. Mindaugas	8. Umberto Eko
8. Viljamas	3. Žemaitė

VI UŽDUOTIS

Teksto ištrauka ar sakiny su vartojamu naujažodžiu (pabrauktas) iš duomenyno (žr. naujazodziai.lki.lt)	Naujažodžio reikšmė
„Mums labai svarbu susitaikyti su tais mažais lūkesčiais, sukurti komandoje <u>chemiją</u> ir tapti komanda, kuri pasitiki savo jėgomis”, – teigė vienas geriausių įžaidėju NBA laikomas S. Nashas, vasario septintąją švėsiantis 40-ąjį gimtadienį.	emociniai kolektyvo ryšiai; teigiama atmosfera
Čia jau visos mano žinomos pigesnių knygų vietos. Ko aš nežinau, o tu žinai, nebūk <u>gailišius</u> ir taip pat pasidalink su visais.	tas, kas gaili, šykšti ko nors kitiems
Prezidentė Dalia Grybauskaitė siūlo įvesti socialinių išmokų ribos minimumą – „Sodros” išmokų „ <u>grindis</u> ”. Taip būtų apsaugotos labiausiai pažeidžiamos asmenų grupės.	apatinė ko nors (kiekio, galimybių) riba
Būtent valstybės vadovybė įgali <u>įsvarbinti</u> , sužadinti vienus ar kitus kontekstus, tad, manau, nedelsdama turėtų šeimų gerovę imti laikyti esminiu visų savo darbų tikslu.	padaryti svarbų
Emigracija tik padidino skaičių oro uostų, kur lietuviai nieko nesusigauoda, ir kuriuose jų žmonos ir draugės blaškosi, dzingsėdamos dideliais auskarais ir šiurpindamos blogai <u>išblondinintais</u>	iššviestinti, padaryti būdingą blondinėms

plaukais su juodomis šaknimis – arba nusidažiusios tobulu juodoju Vilijampolės atspalviu, už kuri tamsesnės yra tik juodosios skylės kosmose.	
Pirmiausia jėgą panaudojome prieš du girtus chuliganus, kurie įropojo į mūsų postą ir ėmė kabintis ant pečių gražiosioms kolegėms – NATO kareivėms.	karo prievolę atliekanti moteris

1. Chemija, grindys.

VII UŽDUOTIS

1. Anekdota. Tai glaustas komiškas prozos kūrėlis, kuriame vaizduojamas keistas įvykis ar poelgis, atspindintis visuomenės gyvenimo aktualijas, taikliai ir šmaikščiai apibūdinantis reiškinius, asmenis, pateikiantis netikėtus vertinimus.
2. Mįslė (metų mėnesiai, savaitės, dienos). Tai alegorinis posakis, kurio reikšmę reikia įspėti.
3. Patarlė. Tai vaizdingas apibendrinimas, posakis, dažnai turintis didaktinę, pamokomąją, vertybinę prasmę.
4. Padavimas. Tai nedidelis prozinis pasakojimas, kuriame vaizduojama konkrečių istorinių arba geografinių objektų kilmė, kartais aiškinamas jų pavadinimas.
5. Sakmė. Tai prozinis fantastinis pasakojimas, kuriame vaizduojamas žmogaus susidūrimas su mitinėmis būtybėmis.

VIII UŽDUOTIS

1. Atsakymai gali būti įvairūs.

Šioje trumpoje eilėraščio ištraukoje sutelkiamas koncentruotas topografinės atminties vaizdas: įvaizdžiu *arkliai siūbuoja horizontą* reprezentuojama pasaulio horizontalioji ašis; posakiu vyturiai *stačiom galvom lenda iš žemės* reprezentuojama kita, vertikalioji ašis; beržai *skečiasi* – brėžiamas apimties vektorius. Visa ši žemiška esamybė yra persmelkta turinčio įvykti staigaus reiškinio iš anapus, iš dangaus: *laukia žalio žaibo*.

Antrasis posmas yra tarsi staigi kraštovaizdžio perspektyvos dramatiškumą stabilizuojanti atomazga, su namus simbolizuojančiais ženklais: *šiaurė, molio Lietuva, ežeras, motinos galva* etc.

2. Kompozitoriaus Broniaus Kutavičiaus oratorija „Strazdas – žalias paukštis“ (pagal S. Gedos poemą „Strazdas“). Oratorijos muzika panaudota to paties pavadinimo meniniame filme (rež. Jonas Vaitkus).
3. Geda buvo vienas iš produktyviausių užsienio šalių poezijos vertėjų į lietuvių kalbą.

IX UŽDUOTIS

1. Atsakymai gali būti įvairūs (visi yra dūriniai; sudaryti iš dviejų daiktavardžių; visų jų antrasis dėmuo yra fiziografinis (įvardina gamtos objektą) terminas). Atsakymai gali būti įvairūs (Jis yra priesaginės darybos, jis remiasi vienu pamatiniu žodžiu).
2. *Adomkėlis* (kelias, Jurbarkas), *Aleksandrakalnis* (ganykla, Kaltinėnai), *Bagdōnupis* (pieva, Butrimonys), *Barbōrmiškis* (kalnas, Varniai), *Blāžduobė* (duobė, Kiduliai), *Brāzbalė* (bala, Krekenava).
3. *Ažuolynpievė* (pieva, Gudeliai) – ąžuolynas, *Beržynraistis* (pelkė, Užpaliai) – beržynas, *Daržlankis* (lanka, Vadžgirys) – daržas, *Dirvōndirvė* (rėžis, Kelmė) – dirvonas, *Eglėnypelkė* (pelkė, Kaltinėnai) – eglynas.

4. *Aleksandrākālnis* (ganykla, Kaltinėnai). *Ažuolynpievė* (pieva, Gudeliai) – 5 ilgieji skiemenys, *Dirvondirvė* (rėžis, Kelmė) – 4 ilgieji skiemenys.

X UŽDUOTIS

1. Sonetas.
2. Metų laikų principu.
3. Petrarka, Dantė, Šekspyras.
4. Eilėraščio lyrinis subjektas yra Servanteso romano personažas Don Kichotas. Tai tiesiogiai demonstruoja eilėraščio tema, kurianti su blogiu kovojančio idealisto riterio paveikslą, jo kreipinys į ginklanešį (Servanteso romano personažas ginklanešys Sanča Panča) ir damos, Dulsinėjos, vardas.

XI UŽDUOTIS

1. Sieja žodis vėjas. Frazeologizmai: *kiti vėjai pučia* – atsirado kas nors nauja, pasikeitė laikai; *vėjais paleisti* – nekreipti dėmesio, *vėjų kalba* – plepalai, paistalai; *vėjais nueiti* – būti nesėkmingam; *į visus vėjus (išbėgti)* – nežinia kur; *vėjai švilpauja kišenėje* – neturi pinigų.
2. Intonacija. Antrasis (*jau buvo atgauta spauda*).
3. Atsakymai gali būti įvairūs: jų pamatas yra daiktavardis, jie turi deminutyvines priesagas, yra priesaginės darybos, yra asmenų pavadinimai, remiasi vienu pamatiniu žodžiu, yra daiktavardžiai ir kt.
4. *Kišenius (kišeniuje)*. Pavyzdžiai gali būti įvairūs (pvz., *kišenvagis, kišenpinigiai*), tačiau skirtumo nėra.
5. *Džiugus – džiaugsmas* (sakinys 4. *Kunigaištis...*), *laikas – palikusio* (sakinys 5. *Niekados...*), *vagis – pavogtus* (5. sakiny *Niekados...*).
6. *Regis* (žr. 2. *Berniokai...*). Reiškiamas autoriaus abejojimas.

XII UŽDUOTIS

1. šaunus ir išdidus jaunikis; to paties kaimo skerdžiumi Anupru Visgirda; Jurgis Girdvainis; piršliu;
2. Obuolmušis – apskritais rutuliukais dėmėtas (arklio plaukas). Apie arklius.
3. *Niekaip* – prieveiksmis, *kol* – jungtukas.
4. Iš veiksmažodžių *mirti, tarti* bendraties kamieno *mir-*, *tar-*. Ne. Iš veiksmažodžio *apvažiavo* būtojo kartinio laiko kamieno *apvažiav-*.
5. Cirkumfleksu (riestiniu). *Jám*.

XIII UŽDUOTIS

S. Šaltenis	„Riešutų duona“
Č. Aitmatovas	„Ilga kaip šimtmečiai diena“
J. Biliūnas	„Lazda“
M. Bulgakovas	„Šuns širdis“
S. Daukantas	„Būdas senovės lietuvių, kalnėnų ir žemaičių“
V. Mykolaitis- Putinas	„Prometėjas“
M. Valančius	„Žemaičių vyskupystė“
K. Binkis	„Atžalynas“
Maironis	„Jūratė ir Kastytis“
R. Granauskas	„Gyvenimas po klevu“

XIV UŽDUOTIS

1. Augustas Šleicheris išleido pirmąją mokslinę lietuvių kalbos gramatiką.
2. Antanas Baranauskas sukūrė lietuvių kalbos terminus tarmė, rašyba, sakinyš.
3. Jonas Jablonskis yra bendrinės lietuvių kalbos kūrėjas ir normintojas.

XV UŽDUOTIS

1. Bitėnai ir Tilžė.
2. Rambyno kalnas.
3. Ieva Simonaitytė.

XVI UŽDUOTIS

Lietuvių kalbos žodis	Latvių kalbos žodis	Lietuvių kalbos žodis	Latvių kalbos žodis
brolis	brālis	kelti	celt
duobė	dobe	mokytojas	mācītājs
gegužė	dzeguze	ranka	roka
gelmė	dzelme	retas	rets